

تعامل نیروی انتظامی با بسیج در پیشگیری از جرایم امنیتی

تاریخ دریافت: ۹۲/۴/۲

تاریخ پذیرش: ۹۲/۶/۶

از صفحه ۷۵ تا ۱۰۲

علیرضا جزینی^۱، مجیدنوائی^۲، سعید محمدی^۳

چکیده

سیاست به کارگیری مردم به عنوان یکی از سیاست‌های پیشگیری از وقوع جرایم در دهه اخیر رشد و توسعه فراوانی یافته است. یکی از ارکان این امر به کارگیری نیروی بسیج است. میزان و نحوه مشارکت بسیج با نیروی انتظامی، ارتباط تنگاتنگی با فرهنگ و نظام سیاسی حاکم بر جامعه دارد. گرچه همه جرایم به نوعی امنیت را خدشه دار می‌کنند اما، در برخی جرایم این خصیصه روشن تر است، به عبارت دیگر برخی جرایم به طور مستقیم با مفاهیم امنیت ملی و آسایش عمومی در ارتباط هستند. هدف از این تحقیق بررسی پیرامون تعامل نیروی انتظامی با بسیج در پیشگیری از جرایم امنیتی می‌باشد. این پژوهش کاربردی و به روش توصیفی-پیمایشی وبا استفاده از پرسش نامه، نظر بسیجیان و پرسنل یگان ویژه استان آذربایجان غربی جمع آوری شد. برای نمونه‌گیری، جامعه به دو بخش کارکنان یگان ویژه فرماندهی انتظامی استان و بسیج تقسیم شده است. از ۲۰۰ نفر بسیجی و از ۱۵۰ نفر از کارکنان یگان ویژه فرماندهی انتظامی به ترتیب ۱۲۸ نفر و ۱۰۷ نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب و مورد ارزیابی قرار گرفتند. یافته‌های تحقیق: ۱- در سطح اطمینان ۹۵ درصد میزان تعامل پلیس با بسیج در پیشگیری از جرایم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) موثر است. ۲- در سطح اطمینان ۹۵ درصد برگزاری اردوهای مشترک پلیس و بسیج در تعامل آنها تأثیر دارد. ۳- در سطح اطمینان ۹۵ درصد ترویج تفکر و فرهنگ بسیجی در پیشگیری از جرایم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) تأثیر دارد. ۴- در سطح اطمینان ۹۵ درصد مشارکت بسیج و ناجا در تعامل آنها تأثیر دارد. ۵- در سطح اطمینان ۹۵ درصد شورای تأمین در تعامل پلیس با بسیج نقش مثبت دارد. ۶- در سطح اطمینان ۹۵ درصد تسهیلات و حمایت‌های قانونی و قضایی از مشارکت جوانان، در تعامل پلیس با بسیج نقش مثبت دارد. نتایج این پژوهش نشان داد که تعامل پلیس با بسیج در پیشگیری از جرایم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) مؤثر بوده است. همچنین تفکر و ترویج فرهنگ بسیجی، مشارکت نهادی، حمایت‌های قانونی و قضایی از مشارکت جوانان در پیشگیری از جرایم امنیتی به ویژه در ناآرامی‌های شهری نقش مؤثر دارد.

کلید واژه‌ها

تعامل، بسیج، پیشگیری، جرایم امنیتی، مشارکت، ناآرامی‌های شهری

۱- استادیار مدیریت دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسئول) - Alirj1101@gmail.com

۲- کارشناس ارشد علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

۳- کارشناس ارشد انتظامی دانشگاه علوم انتظامی امین

مقدمه

یکی از اقدام‌های مؤثر پیشگیری از جرم، پیشگیری اجتماعی است که بر ایجاد تغییرها و اصلاحات فردی و محیطی که منجر به اصلاح جامعه و فرد و همچنین منجر به جلوگیری از اغتشاش به صورت پایدار و همیشگی می‌شود، تأکید می‌کند. در این روش تأکید بر مشارکت مردمی و محلی در پیشگیری از اغتشاش است. پلیس نیز در این نوع از پیشگیری با مداخله در روند اقدام‌های پیشگیرانه مردمی و محلی، تعامل با بخش مردم نهادی (بسیج) نقش قابل توجهی را در پیشگیری از اغتشاش ایفا می‌کند. تعامل نیروی انسانی با این نهاد انقلابی (بسیج) تضمین کننده امنیت اجتماعی است. بسیج یک جریان غیر طبقاتی و غیر قشری است که می‌تواند نبض تحول‌های مهمی را در دهه چهارم انقلاب در دست داشته باشد. بسیج از ارگان‌های پشتیبان ارزشمند است، زیرا کار مردمی کردن را خوب یاد گرفته و با تجربه از این ظرفیت‌های مردمی و دستاوردهای انقلاب محافظت و پاسداری کرده است. هرچه تعامل و همکاری پلیس و بسیج بیشتر باشد، ضریب امنیتی کشور رشد قابل ملاحظه‌ای می‌یابد. اصولاً از سال ۱۹۵۰ به بعد رویکرد غالب در دنیا مبتنی بر این پیش فرض است که پلیس و سیستم قضایی به تنهایی در تلاش خود برای کاهش جرم و بازبایی و نگهداری نظم موفق نبوده‌اند. ضرورت دارد تا پلیس و بسیج که یک نهاد مردمی است برای ارتقاء و اولویت بخشی به مسائل و معضله‌هایی که جامعه با آنها روبه‌روست مشارکت، همکاری و همکاری کنند. امروزه همه صاحب نظران متفق‌القول هستند که پلیس صرفاً با امکانات و مقدرات سازمانی و مقررات حاکم بر آنها از یک طرف و پیچیده شدن، سازمان یافتن و جهانی شدن جرایم از طرف دیگر، به تنهایی قادر به تأمین و تداوم نظم و امنیت و پیشگیری از جرم امنیتی نمی‌باشد و باید از کمک، همکاری و مشارکت نهاد مردمی بهره‌مند شود. این امر را می‌توان به عنوان فرض تلقی کرد. اما آنچه که بررسی آن، ضرورت و اهمیت دارد، این است که راه‌های ایجاد افزایش و گسترش استفاده از منابع غیر پلیس و نهاد مردمی در پیشگیری از جرم امنیتی و تأمین امنیت در نیروی انتظامی ج. ا. چگونه است.

۱- برگزاری اردوهای مشترک نیروی انتظامی و بسیج در تعامل آنها تأثیر دارد.

۲- ترویج تفکر و فرهنگ بسیجی در پیشگیری از جرایم امنیتی تأثیر دارد.

۳- مشارکت نیروی انتظامی و بسیج در تأمین امنیت در تعامل آنها تأثیر دارد.

۴- نقش شورای تأمین در تعامل نیروی انتظامی با بسیج مؤثر است

۵- حمایت‌های قانونی و قضایی از بسیج و ناجا در افزایش تعامل تأثیر دارد.

یکی از مشکل‌ها و معضله‌های نظم اجتماعی در سال‌های اخیر اعتراض‌ها و آشوب‌های خیابانی است که به صورت راهپیمایی، تحصن، اعتصاب، آشوب و اغتشاش در جامعه بروز می‌کند. بیشتر این ناآرامی‌ها به دلایل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و رفاهی در سطح کشور واقع می‌شود. نیروی انتظامی بر اساس وظایف و مأموریت‌های ذاتی خویش در جهت مهار ناآرامی‌ها، از اقدام‌ها و روش‌های مختلفی برای کنترل و اعاده نظم استفاده می‌کند که در برخی مواقع نحوه اقدام نیروهای عمل کننده باعث آسیب رساندن به وجهه نظام شده و نیز ذهنیت نا مناسبی از ناجا در اجتماع برجای می‌گذارد. بسیج یک نهاد اجتماعی است. همانند خانواده که به صورت عضوی از ساخت و نظام اجتماعی جامعه، به شمار می‌آید، نهادی که با هدف پاسداری از ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی به وجود آمده است. لذا به کارگیری بسیج در برقراری نظم و امنیت یعنی استفاده از تمامی توان مردمی است.

آنچه مسلم است نگاه تک بعدی به مقوله نظم و امنیت و به کارگیری سازگارهای انتظامی با محوریت نیروی انتظامی نه تنها در تنظیم روابط ناجا و مردم و کنترل و پیگیری بی نظمی مؤثر نمی‌باشد بلکه با ایجاد شکاف هنجاری و تقلیل روابط اجتماعی و اعتماد مردم به نیروی انتظامی همکاری‌های دوجانبه و بهره‌مندی نیروی انتظامی از سرمایه‌های اجتماعی را دچار اخلال می‌سازد. بسیج اساساً یک نیرو و تشکل‌های مردمی است که به منظور آمادگی ملی برای مشارکت در برنامه‌ها و طرح‌های فراگیر و حضور و مقابله با بحران‌های اجتماعی مطرح می‌شود که مهم‌ترین ویژگی آن مردمی بودن آن است. یکی از مطمئن‌ترین و بهترین راه‌های ایجاد امنیت به وجود آوردن و نهادینه کردن بسیج مردمی، برای حفظ و پایداری این مقوله است. زیرا مردمی کردن انتظام و امنیت داخلی، ضمن اینکه به حل سریع مشکل کمک می‌کند، باعث می‌شود که حکومت‌ها از درگیری مستقیم بر حذر مانده و محبوبیت خویش را حفظ کنند.

ظرفیت بزرگ و مردمی بسیج به راحتی می‌توانند بحران‌های سخت را سپری کنند و دیگر نیروها نیز باید با تعامل با این نیرو از تجربه‌های آنها استفاده کرده و بدانند کار کردن با بسیج برقراری امنیت را آسان می‌کند. امروز نیروی انتظامی از ابزارهای نوینی بهره‌مند است ولی اگر پشتوانه مردمی نداشته باشد این ابزارها کارایی نخواهند داشت. هدف این تحقیق تعیین نقش تعامل نیروی انتظامی با بسیج در پیشگیری از جرائم امنیتی با تأکید (مورد مطالعه استان آذربایجان غربی) و اهداف فرعی آن: تعیین نقش برگزاری اردوهای مشترک نیروی انتظامی و بسیج در تعامل آنها با یکدیگر، ترویج تفکر و فرهنگ بسیجی در پیشگیری از جرائم امنیتی، مشارکت نیروی انتظامی و بسیج در تأمین امنیت، نقش شورای تأمین و حمایت‌های قانونی و قضایی از بسیج و ناجا در افزایش تعامل است.

محقق در این تحقیق به طور مشخص بر آن است به عوامل و ویژگی‌هایی دست یابد که همکاری میان نیروی انتظامی و بسیج موجب افزایش کارآمدی نقش آنان در پیشگیری از جرائم امنیتی شود. لذا مسئله این است که چگونه با دست یابی به این عوامل و شناسایی این ویژگی‌ها و از بین بردن موانع پیش روی برای تعامل میان نیروی انتظامی و بسیج در جهت برخورد با اغتشاش‌ها می‌توان گام‌های مؤثری را در جهت پیشگیری از جرائم امنیتی در آینده برداشت.

پیشینه تحقیق

عفیفی راد (۱۳۸۰): در تحقیق خود به بررسی برخی از عوامل سیاسی اجتماعی مؤثر بر شورشگری و ضد شورشگری و نقش نیروهای نظامی و انتظامی در کردستان می‌پردازد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که نبود یک سیاست هماهنگ و جامع در زمینه پیشگیری از جرم، فعالیت‌های متعدد و پراکنده و بی هدف و نبود همکاری میان دستگاه‌های مسئول در امر پیشگیری از جرم، مواضع و دیدگاه‌های متفاوت و گاه متناقض سازمان‌های مسئول در امر پیشگیری از جرم، مشارکت ضعیف مردم و سازمان‌های غیردولتی به دلیل فراهم نبودن زمینه مشارکت و توجه نداشتن کافی مسئولان به پیشگیری از جرم و پرداختن به آن به شکل فصلی به ویژه در دو حوزه قانون‌گذاری و اجراء از مهم‌ترین عوامل ناکارآمدی سیاست‌های پیشگیری در کشور

محسوب می‌گردد. این تحقیق‌ها به نوبه خود دارای ارزش و حاوی اطلاعات مفیدی در خصوص ابعاد کنش‌های شورشگری و مبارزه‌های گروه‌های ضد انقلاب در سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران می‌باشد، لیکن به جهت نگاه موردی نمی‌تواند مؤلفه‌هایی که نیروی انتظامی در کنترل ناآرامی‌های اجتماعی نیاز دارد برآورده کند.

نوری تبار (۱۳۷۴)، در تحقیق خود به بررسی تداوم بحران کردستان از دیدگاه ژئوپلیتیکی، و نقش بسیج در جلوگیری از تداوم بحران و شورش می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که بسیج نهادی کارآمد با کار ویژه‌های بنیادین در گستره ماندگاری نظم و پایداری امنیت در نظام جمهوری اسلامی به شمار می‌آید که در عرصه عدالت کیفری و امنیت اجتماعی نیز می‌تواند به عنوان سازوکاری مؤثر و بازدارنده، نقشی اثرگذار و قابل توجه ایفا کند. پیشگیری از جرم یکی از مقوله‌هایی است که نهاد بسیج با بهره‌گیری از نخستین کار ویژه خود یعنی فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در جهت ایجاد امنیت اجتماعی، نقش مضاعفی را ایفا می‌کند.

عباسی (۱۳۸۴) در تحقیق خود به بررسی علل ناآرامی‌های شهرستان مهاباد و همکاری بسیج و نیروی انتظامی در سال ۸۴ می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که عملکرد نیروی انتظامی، بسیج و... در ارتقای احساس امنیت نقش بسزایی دارد. این عملکرد می‌تواند احساس امنیت را بالا یا پایین بیاورد. بحث تعامل بین بسیج و نیروی انتظامی در همه زمینه‌ها از مهم‌ترین مواردی است که می‌تواند در ارتقای سطح اجتماعی و رسیدن به احساس امنیت نقش بسزایی داشته باشد.

مبانی نظری

جرایم امنیتی: گرچه همه جرایم به نوعی امنیت را خدشه دار می‌کنند اما، در برخی جرایم این خصیصه روشن تر است. به عبارت دیگر برخی از جرایم به طور مستقیم با مفاهیم امنیت ملی و آسایش عمومی در ارتباط هستند. چنان که جرایمی مانند جاسوسی، محاربه، شورش، سوء قصد به جان مقام‌های سیاسی مستقیماً حاکمیت ملی و اساس پایه‌های حکومت را هدف می‌گیرند. از سوی دیگر، جرایمی مثل جعل و قلب سکه، از باب آنکه اعتماد عمومی را نسبت به صحت اسناد، نوشته‌جات، اوراق بهادار،

اسکناس، سکه و نظایر آنها سلب کرده و در مواردی (مثل جعل اسکناس رایج) بنیان‌های اقتصادی جامعه را متزلزل می‌سازند، جرایم علیه آسایش عمومی محسوب شده‌اند.

در همه کشورها، اقدام‌هایی که امنیت حاکمیت را برهم بزند جرم شمرده شده و عناوین این جرایم با یکدیگر متفاوتند اما به هر حال، حفظ امنیت کشور یکی از اهداف مهم همه نظام‌های سیاسی است. یکی از اهداف حقوق، تأمین امنیت است، قوانین وضع می‌شوند تا امنیت جامعه را حفظ کنند اما در این میان، امنیت کشور بسیار اهمیت دارد و در همه کشورها، اقدام‌هایی که امنیت حاکمیت را برهم بزند جرم دانسته شده است.

از مهم‌ترین جرایم علیه امنیت می‌توان به جرم محاربه و افساد فی‌الارض اشاره کرد. به علاوه سیر صعودی نرخ ارتکاب جرایم رایانه‌ای، موضوع امنیت کشورها را هم بی‌نصیب نگذاشته است.

جرم امنیتی^۱، به جرمی اطلاق می‌شود که موضوع یا انگیزه یا نتیجه ارتکاب آن، انهدام یا ایجاد زلزله در نظام سیاسی، اجتماعی و یا اقتصادی یک کشور باشد. حقوق دانان جرایم علیه امنیت را به دو دسته‌ی ذیل تقسیم کرده‌اند: دسته اول: جرایم علیه امنیت داخلی، دسته دوم: جرایم علیه امنیت خارجی.

در تعریف جرایم علیه امنیت داخلی گفته شده که اعمال مجرمانه‌ای است که ارتکاب آنها باعث ایجاد هرج و مرج و اغتشاش در نظم داخلی یک کشور می‌شود. مثل تحریک مردم به درگیری با یکدیگر، تخریب مؤسسه‌های عمومی، بمب‌گذاری در اماکن عمومی و...، جرایم علیه امنیت خارجی هم اعمال مجرمانه‌ای است که ارتکاب آنها باعث اخلال در نظم بین‌المللی یا به تعبیر دیگر باعث خدشه‌دار شدن استقلال و تمامیت ارضی یک کشور می‌شود. مثل جاسوسی به نفع اجانب (رسولی، ۱۳۹۰).

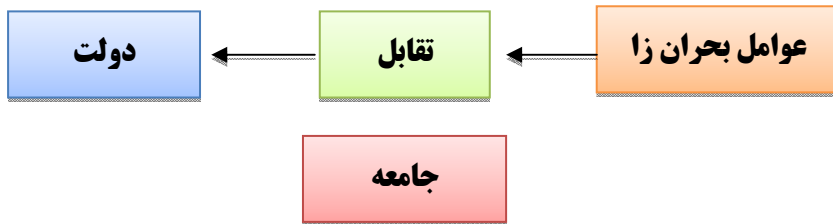
نظم اجتماعی و سیاسی یکی از وجوه امنیت است که بارزتر بوده و بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد. «اخلال در حقوق عمومی» تعبیر رایجی برای جرایم علیه امنیت

و آسایش عمومی است که در ادبیات حقوقی امروز به کار می‌رود. اصرار بر رعایت حق الناس و بالاتر از آن تأکید بر ولایت‌پذیری، حرمت نقض بیعت و رد انزوا طلبی و جدایی از جامعه مسلمانان در فقه اسلامی نیز در همین راستا قابل ارزیابی است. از سوی دیگر می‌توان تشریح قصاص و حدود مختلف و جواز تعزیر را نیز تلاشی برای حفظ نظم عمومی و مجازات اخلال در آن تلقی کرد. در چند روایت معتبر تأکید شده که «خداوند برای هر چیزی مرز و قانونی قرار داده و برای تجاوز به آنها نیز مجازات تعیین کرده است.» در میان همه این احکام جزایی، به طور ویژه می‌توان از محاربه به عنوان مصداق برخورد اسلام با جرایم علیه امنیت سیاسی - اجتماعی جامعه یاد کرد. به نص صریح قرآن کریم: *إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ.* «کیفر آنها که با خدا و پیامبر به جنگ برمی‌خیزند و در روی زمین دست به فساد می‌زنند (و با تهدید اسلحه به جان و مال و ناموس مردم حمله می‌برند) این است که اعدام شوند یا به دار آویخته شوند یا (چهار انگشت از) دست راست و پای چپ آنها بریده شود یا از سرزمین خود تبعید شوند، این رسوایی آنها در دنیا است و در آخرت نیز مجازات سنگینی دارند.» هم لحن و تعبیر این آیه شریفه (محاربه با خدا و رسول) و هم نوع کیفری که برای این جرم تعیین کرده است، نشان از اهمیت آن در نظر شریعت اسلامی دارد و به همین دلیل، «محاربه» عنوان مهمی در کتب فقهی و آیات الاحکام به‌شمار می‌رود. از میان آن بحث‌ها آنچه اکنون مورد نظر است، تنها اشاره به تعریف و فلسفه این حکم به عنوان مصداقی دیگر از سیاست‌های انتظامی و امنیتی در فقه است (اسماعیلی، ۱۳۸۹).

بر اساس بند ۱ اصل ۱۱۰ قانون اساسی تعیین سیاست‌های کلی نظام بر عهده رهبری است و طبیعی است بخشی از این سیاست‌ها با مسائل امنیت ملی ارتباط مستقیم داشته باشد. قانون اساسی برای دفاع از تمامیت ارضی و دفع تهاجم‌های احتمالی مسئولیت‌های لازم را بر عهده نیروهای مسلح و بسیج مردمی گذارده است.

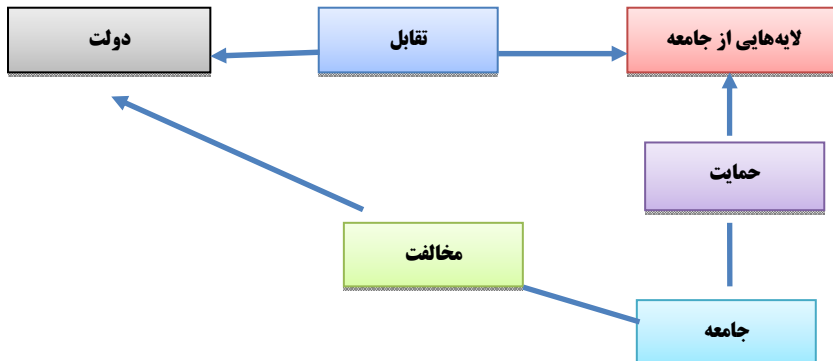
مدل‌های بحران‌های متصور در تقابل جامعه و دولت

• **مدل اول:** در خصوص اشکال بحران‌های ناشی از تقابل دولت و عوامل بحران‌زا می‌توان مدل‌های مختلفی را تصور کرد. اولین مدل بیانگر تقابل عوامل بحران‌زا با دولت بوده در حالی که لایه‌های دیگر جامعه بدون پیوند با هر یک از این دو بازیگر، تنها نقش نظاره‌گر را دارند؛ و در این بحران‌ها تنها تقابل این بازیگران متصور است (حسینی، ۱۳۹۰: ۱۹).

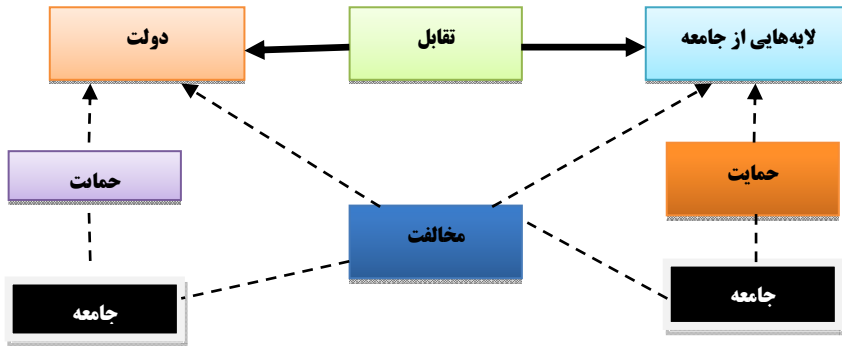
نمودار ۱: بحران‌های ترکیبی

• **مدل دوم:** در صورتی که لایه‌هایی از جامعه در حمایت از یک بازیگر یا در مخالفت با بازیگر دیگر وارد صحنه شوند، می‌توان مدل‌های دیگری را تصور کرد. در مدل شماره ۲ می‌توان این‌گونه فرض کرد که در بحران ناشی از تقابل دولت و عوامل بحران‌زا، بخش‌های دیگر جامعه در حمایت از عوامل بحران‌زا و مخالفت با دولت قرار داشته و تأثیرگذاری آنان در بحران به این صورت شکل می‌گیرد.

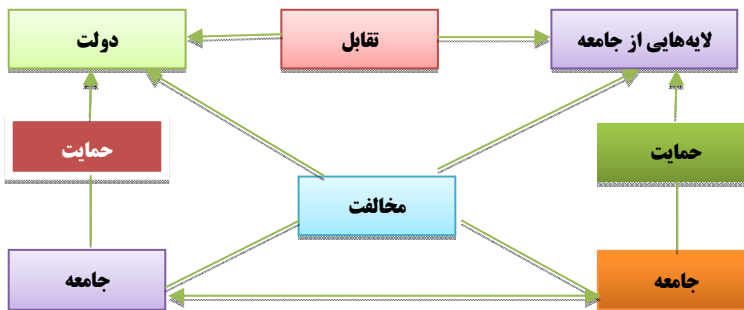
نمودار ۲: بحران تقابل دولت و عوامل بحران‌زا

- **مدل سوم:** در این مدل می‌توان سایر بخش‌های جامعه را به دو دسته تقسیم کرد که در آن بخشی از جامعه در حمایت از معترضان و مخالفت با دولت عمل کرده و بخش دیگر در حمایت از دولت و مخالفت با سایر معترضان عمل می‌کنند (حسینی، ۱۳۹۰: ۲۰).

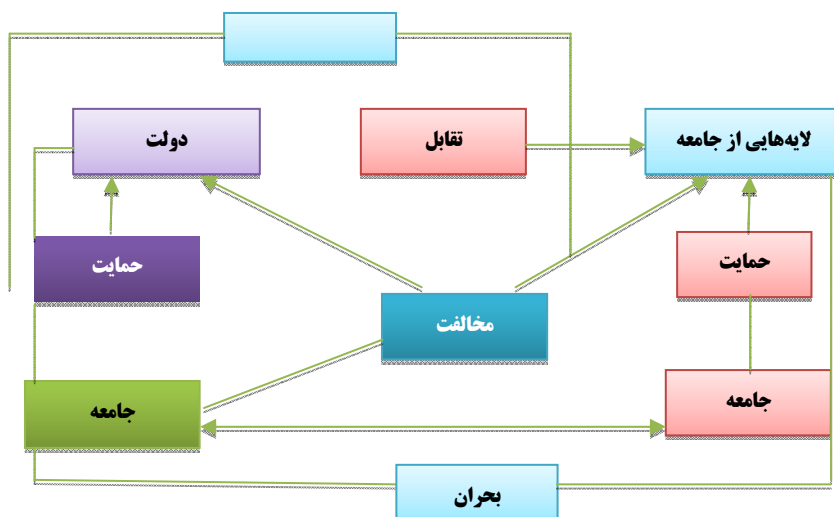
نمودار ۳: بحران ترکیبی

- **مدل چهارم:** در صورتی که لایه‌های حمایت‌گر در تقابل با یکدیگر نیز عمل کنند، می‌توان شاهد مدل دیگری از بحران ترکیبی مطابق مدل شماره ۴ بود. این شکل پیچیده‌ترین و خطرناک‌ترین مدل ممکن در وقوع بحران را برای سیستم مدیریت فراهم می‌کند؛ زیرا بازی‌گران و نوع بازی آنان می‌تواند بسیار گسترده و خطرناک شود که می‌توان آن را قطبی شدن بحران در جامعه نام نهاد.

نمودار ۴: قطبی شدن بحران

- مدل پنجم: نکته حائز اهمیت آن است که در این مدل سامانه مدیریت بحران که در مجموعه دولت قرار دارد. به نوعی درون بحران قرار گرفته و هرچه بیشتر در معرض صدمه‌های ناشی از بحران قرار گیرد بر آسیب پذیری آن افزوده می‌شود.

مدل ۵: سامانه مدیریت بحران

پیشگیری از جرم

هدف اصلی پیشگیری از جرم کنترل اعمال مجرمانه است و در اعمال مجرمانه، اصلاح و بازداشتن مجرم، حفاظت از بزه دیده و جامعه مد نظر است (بیات و همکاران، ۱۳۸۷: ۲۲). ریموندگسن، جرم شناس فرانسوی ضمن در نظر گرفتن چهار معیار اساسی در پیشگیری از جرایم آن را چنین تعریف کرده است: «پیشگیری از جرایم، شامل مجموع تدابیر سیاست جنایی - به استثنای مجموع تدابیر نظام کیفری - می‌باشد که غایت انحصاری یا لاقلاً جزئی آن، تحدید امکان وقوع مجموع اقدام‌های مجرمانه از طریق غیر ممکن کردن، دشوارتر کردن یا کمتر محتمل کردن آنهاست» (جزینی، ۱۳۹۰). پیشگیری‌های جدید، دو دسته بندی را شامل می‌شوند. دسته اول پیشگیری اجتماعی و وضعی و دسته دوم پیشگیری دفاعی و پیشگیری آزادی بخش می‌باشند. پیشگیری اجتماعی به دو نوع تقسیم می‌شود که هر یک از آنها کارکرد خاص خود را دارد.

الف) پیشگیری جامعه مدار که در پی خنثی سازی عوامل جرم زا در محیط اجتماعی است.

ب) پیشگیری رشد مدار که سعی دارد چنانچه کودکی به هر دلیلی از خود مظاهر بزه کاری را بروز داد با مداخله زودرس در وی و محیط پیرامونش از مزمن شدن بزه کاری در آینده جلوگیری کند. (جزینی، ۱۳۹۰: ۳۵)، اما پیشگیری وضعی با در نظر گرفتن این واقعیت که علی‌رغم به کار بستن تدابیر مختلف پیشگیری اجتماعی، باز هم شاهد بزه کاری و بزه دیدگی هستیم و عملاً حذف بزه کاری غیرممکن است و با در نظر گرفتن وضعیت ماقبل بزه کاری، درصدد تغییر وضعیت مشرف بر جرم و تبدیل معادله جرم به ضرر مجرم است (نجفی ابرند آبادی، ۱۳۸۳: ۷۵۲)، اما در پیشگیری انتظامی، دولت و نهادهای مسئول مهم‌ترین نقش را در برقراری و حفظ امنیت دارا هستند و حوزه کاری آنها در چارچوب قانون است. در تعریف پیشگیری انتظامی می‌توان بیان نمود که پیشگیری انتظامی عبارت است از: مهار و کنترل جرم از طریق اقدام‌های پلیسی نظیر افزایش گشت‌های انتظامی و حضور مؤثر و ملموس پلیس در سطح شهر در جهت جلوگیری از اعمال مجرمانه و کاهش تکرار جرم در چارچوب قانون. همچنین بررسی روند بزه کاری و علل وقوع آن به منظور اتخاذ تدابیر مقابله با مجرم و انجام اقدام‌های فوری در امر مبارزه با بزه کاری و جرایم و همکاری با ارگان‌های مسئول در زمینه کاهش جرم. در همین رابطه، جامعه اصولاً معتقد است پلیس، مهم‌ترین سازمان در کنترل و مهار جرم بوده و ترجیح می‌دهد این نیرو علاوه بر حل مشکل‌های مردم در این زمینه، در پیشگیری از وقوع جرم، نقش داشته باشد.

تعامل^۱: تعامل یعنی با یکدیگر دادوستد کردن. با هم دیگر عمل کردن و در دایره‌المعارف علوم اجتماعی تعامل یعنی «عمل متقابل دو یا چند موجود زنده با یکدیگر» (دعاگویان، ۱۳۸۴: ۱۰). تعامل بستر لازمی برای ارتباط، اعتماد و همکاری برای پیش بردن کاهش جرم است، برای ارتباط و فراهم آوردن امکان آموزش، گفت‌وگو و متقاعدسازی توسط نیروی انتظامی با نهادهای گوناگون، اساسی‌ترین عامل و ضروری‌ترین عنصر برای این ارتباط است (هیوز، ۱۳۸۰: ۱۱۷). تعامل بستر لازمی

برای ارتباط، اعتماد و همکاری برای پیش بردن برنامه‌های کاهش جرم است (رجبی پور، ۱۳۸۷: ۱۴۹).

فروید^۱ تعامل انسانی را نتیجه نحوه جامعه‌پذیری و اختلال‌های شخصیتی می‌داند که در دوران کودکی شکل گرفته است. از نظر وی اختلال‌های شخصیتی موجب شکل‌گیری تعارض و گسست تعامل‌های انسان با نظام هنجاری، ارزش‌ها و نظام اجتماعی می‌شود و بسیاری از دردها و رنج‌ها، واکنش وارونه^۲، افکار^۳ واپس‌گرایی^۴، فرافکنی^۵ و در نهایت دلیل تراشی^۶، به عنوان شیوه‌های تعاملی است که انسان برای رفع اضطراب خود در پیش می‌گیرد، از همین اختلال‌های شخصیتی نشئت می‌گیرد (گودرزی و همکاران، ۱۳۸۵: ۳۶).

ارسطو (فیلسوف یونانی) تعامل را مشارکت اجتماعی و سیاسی شهروندان در نظام تصمیم‌گیری حکومتی خود می‌داند. روسو (دانشمند فرانسوی در قرن هیجدهم) تعامل را نوعی از ارتباط مردم با نظام حکومتی برای آزادی محض می‌داند (همان منبع: ۳۵).

در زمینه‌های تعامل اجتماعی روان‌شناسان و صاحب نظران تعاریف عدیده‌ای را ارائه کرده‌اند که مهم‌ترین آنها ارتباط با دیگران است. کسی دارای تعامل اجتماعی است که بتواند با دیگران به شکلی ارتباط برقرار کند که حقوق و رضایت خاطر طرف مقابل را برآورده کند، بدون اینکه حقوق و رضایت فردی و شخصیت خود را مورد خطر قرار دهد، یعنی اینکه ما حقوق و رضایت طرف مقابل خودمان را به شکلی برآورده می‌کنیم که به شخصیت ما هیچ گونه خدشه‌ای وارد نشود (رجبی پور، ۱۳۸۷: ۱۶).

حضرت علی(ع) مبنای ارتباط و رفتار ارتباطی اخلاقی را حفظ و رعایت حقوق مردم دانسته و در مواضع مختلف بر آن تأکید نموده است به‌گونه‌ای که جایگاه

1- Fruid

2- Reaction Formation

3- Denial

4- Repression

5- Profection

6- Rationalization

اجتماعی افراد را به ویژه در مشاغل و مناصب مختلف بر آن استوار می‌نماید. آینه تاریخ و نیز نهج‌البلاغه در مواجهه حضرت علی(ع) با دیگران به ویژه مخالفان نشان می‌دهد که پرهیز ایشان از مواجهه هیجانی و الگوی رفتار ارتباطی قاطعانه است. بارزترین و مهم‌ترین نکته در رفتار حضرت، پرهیز از برخورد هیجانی است. نمونه بارز و چشمگیر آن، صبری است که ایشان در امر خلافت و مسئله خلفای سه‌گانه داشته‌اند.

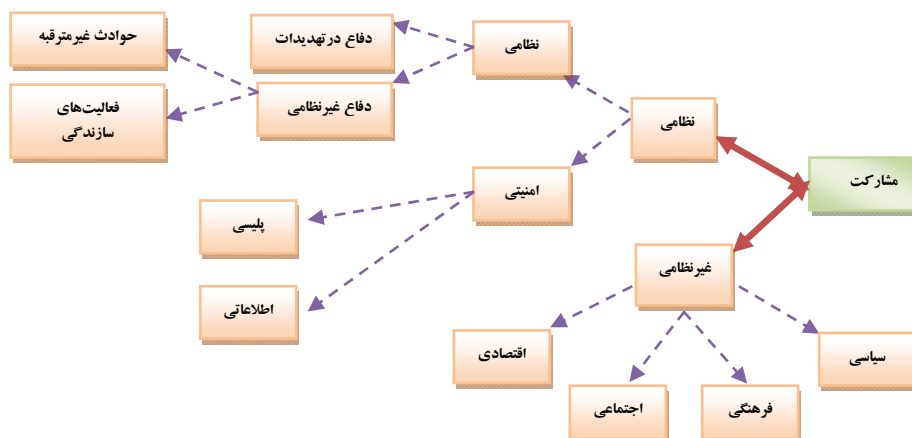
همچنان که حضرت علی(ع) در عمل نشان داده‌اند، توصیه‌های ایشان در نهج‌البلاغه برای برقراری ارتباط با دیگران نیز مبتنی بر الگوی رفتار ارتباطی قاطعانه و پرهیز از مواجهه هیجانی با دیگران است. حضرت واکنش هیجانی را کارا و اثربخش نمی‌دانند (قرا ملکی، ۱۳۸۶: ۲۵).

بسیج: امام خمینی «ره» معتقدند بسیج لشکر مخلص خداست که دفتر تشکیل آن را همه مجاهدان از اولین تا آخرین امضا کرده‌اند (بختیاری، ۱۳۸۲، ۸). مقام معظم رهبری بسیج را به اشکال مختلف توصیف کرده‌اند که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

- بسیج یعنی حضور ناشی از ایمان و اخلاص و انگیزه دینی و ایمان صادقانه در هر میدانی که انسان احساس می‌کند کارایی و توانایی حضور در آن میدان را داراست. این معنای بسیج است.

- بسیج عبارت از تشکیلاتی است که در آن افراد متفرق و تنها به یک مجموعه عظیم و منسجم، آگاه و متعهد و بصیر و بینا نسبت به مسائل کشور و نیاز ملت تبدیل می‌شوند. مجموعه ای که دشمن را بیمناک و دوستان را امیدوار و خاطر جمع می‌کند (حدیث ولایت، ۱۳۹۰).

بسیج به اندازه نیازهای جامعه، کارکرد دارد و نهادی است که عضوی از نظام اجتماعی جامعه اسلامی به شمار می‌آید که پاسخگویی به نیازهای اساسی و حیاتی جامعه را عهده داراست. بر این اساس لازم می‌آید کلیه زمینه‌های مشارکتی را شناسایی و متناسب با آنها برنامه‌ریزی کند.

نمودار ۱: زمینه‌های مشارکت بسیج با سایر نهادها (افتخاری، ۱۳۸۷: ۳۱۰)

مهم‌ترین حوزه‌های مشارکتی با توجه به اهداف ذکر شده در حوزه امنیت برای بسیج عبارت‌اند از:

الف) مشارکت دفاعی: مقابله با تهدیدهای نظامی و حضور مردمی بسیج در خطوط دفاعی و مقابله با بحران‌های اجتماعی و مشابه آن.

ب) مشارکت امنیتی: فعالیت‌های اطلاعاتی، مانند کنترل جمعیت، منابع و جغرافیا و فعالیت‌های پلیسی، مانند همکاری با پلیس در کنترل ناآرامی‌های اجتماعی را نام برد (افتخاری، ۱۳۸۷: ۳۱۱).

تفکر بسیجی: مقام معظم رهبری معتقدند، تفکر بسیجی ترکیبی است از ایمان عمیق، تلاش مخلصانه، هوشیاری در شناخت دشمن، گذشت و ایثار در برابر دوست، و ایستادگی و مقاومت شجاعانه و خستگی‌ناپذیر (حدیث ولایت، ۱۳۹۰).

تفکر بسیجی، همان اندیشه تمام و کمال و اعتقاد کامل به اسلام ناب محمدی (صلی‌الله علیه و آله) است یعنی بدون اسلام ناب، نمی‌توان بسیجی شد و بی‌تفکر بسیجی، اسلام، اسلام ناب محمدی نخواهد بود (فیروزآبادی، ۱۳۸۶).

تفکر بسیجی، تفکر نبوی و علوی است، به همین دلیل آغاز و پایان این تفکر والا کوی ولایت است.

تفکر بسیجی مجموعه‌ای از فرهنگ و باور و تعهد است که به حرکت انسان جهت می‌دهد و چراغ راه او را روشن می‌کند.

تفکر بسیجی تفکری نورانی است که کلمات مقدس و جاودانه‌ای آن را به وجود آورده‌اند. ظهور و بروز هر یک از کلمات و مفاهیم تشکیل دهنده بسیج برای رستگاری و سعادت یک جامعه کافی است.

این که می‌گوییم بسیجی عاشق انقلاب اسلامی است و برای جهاد در راه عقیده و ایمان جان بر کف دارد، از تفکر بسیجی نشئت می‌گیرد.

ویژگی‌های تفکر بسیجی: پیوند و بیعت با ولایت، ایمان و اخلاص، حریت در عبودیت، اطاعت آگاهانه، عدالت‌خواهی، ظلم‌ستیزی، شهادت‌طلبی عاشقانه، ایثارگری، کریمانه، زهد و قناعت، تواضع و صمیمیت، شجاعت و دلآوری، صلابت و کوبندگی، ابتکار و خلاقیت، شاخصه‌های دیگری نظیر عزت نفس، گمنامی و دوری از شهرت طلبی، مدیریت و تدبیر شایسته، غیرت و جوانمردی، تعهد و وفاداری، صبر و پایداری، ترحم و نوع‌دوستی حتی با دشمنان، عبادت و استغاثه به درگاه خداوند، تکبر در برابر استکبار و... نیز همگی در فرهنگ و تفکر بسیجی از درخشندگی خاصی برخوردارند که به جهت رعایت اختصار از بیان آنها پرهیز می‌شود (فیروزآبادی، ۱۳۸۶: ۱۶).

نیروی انتظامی: نیروی انتظامی در افکار عمومی همواره به عنوان ضابط قضایی نقش بسته و با مأموریت کشف جرم همراه بوده و تاکنون، نیروی انتظامی تنها به عنوان ابزار سیاست‌های کیفری - واکنشی - مورد استفاده قرار گرفته است؛ به بیان دیگر نقش نیروی انتظامی به طور سنتی فقط در چارچوب نظام کیفری تعریف می‌شود. این در حالی است که اصولاً پیدایش نهاد نیروی انتظامی در جوامع انسانی تنها جهت کشف و سرکوبی جرایم نبوده است بلکه مأموریت اصلی نیروی انتظامی همانا حفظ نظم و انضباط در سطح جوامع بوده که به تدریج و در گذار زمان این نقش اولیه به دست فراموشی سپرده شده و به نقش‌های کیفری و سرکوبگرانه نیروی انتظامی بیشتر توجه شده است.

برخی از مأموریت‌های نیروی انتظامی عبارت‌انداز:

- استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی؛
- مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هر گونه خرابکاری، تروریسم، شورش

و عوامل و حرکت‌هایی که محل امنیت کشور باشد با همکاری وزارت اطلاعات؛ - تأمین امنیت برای برگزاری اجتماعات، تشکل‌ها، راهپیمایی‌ها و فعالیت‌های قانونی و مجاز و ممانعت و جلوگیری از هر گونه تشکل و راهپیمایی و اجتماع غیر مجاز و مقابله با اغتشاش، بی‌نظمی و فعالیت غیر مجاز (جزینی، ۱۳۹۲: ۸۳).

پیشگیری در ناجا؛ وظیفه ایجاد آرامش و آسایش عمومی و کمک به مردم است. این سیستم به نسبت بیشتری درگیر ناهمگونی، نابسامانی و آسیب‌پذیری اجتماعی است؛ و با بی‌نظمی‌های کوچک شهری، بزه‌کاری‌های کوچک و متوسط و برخی رفتارهای ناهنجار درگیر می‌شود. که نماد آن کلانتری و پاسگاه‌های انتظامی است.

مشارکت شهروندان و پلیس برای حل مشکل به درک بهتر آنها از یکدیگر منجر می‌شود. فلسفه پلیس محله و برنامه‌های نگهبان محله موجب تقویت و گسترش تعامل بین این دو گروه می‌شود. کاربرد رهیافت حل مشکل‌ها در پیشگیری از وقوع جرم در جامعه از مؤلفه‌های هسته‌ای مشارکت جامعه محوری پلیس است. هدف اصلی مشارکت اجتماعی موفق برقراری اعتماد است؛ زیرا مشارکت جمعی، کلید موفقیت در پیشگیری از وقوع جرم و احترام متقابل است (ای بیگر، ۱۳۸۷: ۱۹). ضرورت رویکرد جامعه محوری پلیس در سطح برون‌سازمانی را باید در لزوم یک همدلی و مشارکت عمومی در راستای راهبرد مهار و کنترل جرم یا همان سیاست جنایی مشارکتی جست‌وجو کرد.

مشارکت: در فرهنگ‌های لغات و اصطلاحات معانی مختلفی از واژه «مشارکت» ارائه شده است. از قبیل: اشتراک مساعی، سهیم شدن، مسئولیت‌پذیری، تقسیم کار، واگذاری امور، خود یاری و عدم تمرکز. از این‌رو برداشت‌های مختلفی نیز از آن صورت گرفته است که وجه مشترک آنها تأکید بر کارکردهای مثبت مشارکت در عرصه توسعه و تأثیر آن در رفع مشکل‌های اجتماعی است (سعیدی، ۱۳۸۲: ۹). واژه مشارکت به معنای شرکت کردن و انبازی کردن آمده است (معین، ۱۳۷۷: ۴۱۲۷). کلمه مشارکت معادل اصطلاح participation انگلیسی است. این واژه از ریشه "part" به معنی قسمت، جزء و بخش گرفته شده است و به معنای سهیم شدن در چیزی و یا گرفتن قسمتی از آن و مشارکت و انبازی است (آریانپور کاشانی، ۱۳۷۷: ۱۱۷۲). مفهوم مشارکت، کمک فعال و واقعی مشخص به یک عمل، است (سوده و آزادی،

۱۳۷۶: ۲۲۷). در مجموع می‌توان جوهره اصلی مشارکت را درگیری «فعالیت و تأثیرپذیری» دانست. آلن بیرو^۱ (۱۳۷۰) مشارکت را چنین تعریف کرده است: «مشارکت کردن به معنای سهمی در چیزی یافتن و از آن سود بردن و یا در گروهی شرکت جستن و با آن همکاری داشتن است.» (ص ۲۵۷) در نتیجه‌گیری کلی از تعریف‌های انجام شده، مشارکت به معنای حضور و دخالت آگاهانه و داوطلبانه افراد جامعه در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها برای پاسخگویی به نیازها و اهداف اجتماعی است.

تلاش پلیس برای ایجاد همکاری با مردم و نهادهای مدنی تا حدی معرف پلیس جامعه محور است. پلیس جامعه محور باید به اطلاعات کسب شده از مردم از جمله نیازهای آنها توجه کرده و تلاش کند این نیازها را برطرف کند و نظرهای مردم را درباره مشکل‌های کار خود جویا شود. به همین خاطر است که نوع عمل پلیس جامعه محور مکان به مکان فرق می‌کند؛ چون هر مکان و محله مشکل‌های خاص خود را دارد. همکاری با مردم می‌تواند اولویت‌های پلیسی جدیدی را به وجود آورد. مأمورانی که در محله‌ها مشغول به کار هستند به سرعت متوجه می‌شوند که مردم نگران مشکل‌هایی هستند که قبلاً توسط پلیس جدی گرفته نشده بود. مردم بیشتر نگران اغتشاش‌های اجتماعی و تخریب فیزیکی محله‌های خود هستند و کمتر متوجه جرایم سنگین سنتی هستند.

مشارکت مردمی اغلب شامل مشارکت دادن مردم در افزایش امنیت جامعه است. پلیس جامعه محور درصدد تقویت ظرفیت جامعه برای مبارزه با جرایم و پیشگیری از وقوع آن است. ایجاد امنیت با همکاری مردم و عدم واگذاری کامل این کار به پلیس ایده‌ای است که قبل از ایجاد پلیس جامعه محور شکل گرفته بود. همان‌گونه که قبلاً اشاره شد برنامه پیشگیری از جرایم در جامعه که در دهه ۱۹۷۰ شکل گرفت مقدم بر مدل پلیسی جامعه محور بود چون این ذهنیت را به وجود آورد که مبارزه با جرایم تنها وظیفه پلیس نیست (اسکوگان^۲، ۱۹۹۰). اکنون تقاضای عمومی از پلیس این

1- Alain Biru

2- Skogan

است که برای پیشگیری از وقوع جرایم با مردم و سازمان‌ها ارتباط برقرار کند و در محله‌ها به نظارت بپردازد و از مردم برای گشت زنی کمک گیرد و برای مردم برنامه‌هایی آموزشی تدارک ببیند و به آنها گزارش سریع وقوع جرم را گوشزد کند. در واقع مردم می‌توانند با گزارش سریع جرایم و شهادت دادن علیه مجرمان به پلیس بسیار کمک کنند. پلیس جامعه محور باید در مورد نحوه انجام وظایف خود شفاف‌تر عمل کند و پاسخگوی سؤال‌های مردم در این زمینه باشد. در واقع پلیس باید بتواند نشان دهد که مشارکت مردمی بخشی از یک برنامه راهبردی بزرگ‌تر و جامع‌تر است و بدین طریق تعهد خود را ثابت کند.

تمامی این فعالیت‌ها باید توسط ساختارهای سازمانی جدید و آموزش مأموران پلیس تحت حمایت قرار گیرد. اداره‌های پلیس باید سازماندهی خود را عوض کنند تا مردم بتوانند در شرایطی مناسب با مأموران پلیس تعامل برقرار کنند. رابطه پلیس با مردم باید غیر رسمی باشد تا اعتماد و همکاری بین آنها شکل گیرد. بسیاری از اداره‌های پلیس بدین منظور با مردم نشست برگزار می‌کنند و کمیته‌های مشاوره تشکیل می‌دهند

در عمل ایجاد مشارکت مردمی اصلاً ساده نیست. در واقع ایجاد مشارکت مردمی و حفظ آن در مناطقی که به شدت نیازمند کمک مردمی هستند بسیار سخت است. ترس از انتقام‌گیری توسط گروه‌های خلاف‌کار نیز مانع از مشارکت مردمی می‌شود (گرینک^۱، ۱۹۹۴).

گونه‌های مشارکت

مشارکت بر حسب ملاک‌های مختلف، دارای تقسیم‌بندی و جلوه‌های گوناگون است:

- ۱- گونه‌های مشارکت بر حسب چگونگی دخالت مردم؛
(الف) مشارکت مستقیم، (ب) مشارکت غیرمستقیم؛
- ۲- گونه‌های مشارکت بر مبنای کیفیت همکاری مردم؛
(الف) مشارکت طبیعی، (ب) مشارکت خودانگیخته، (ج) مشارکت داوطلبانه، (د) مشارکت

برانگیخته، ه) مشارکت تحمیلی (حامد مقدم، ۱۳۷۰: ۲۹۲).

۳- گونه‌های مشارکت بر حسب انگیزه‌های ایجاد آن:

الف) مشارکت درون‌زا، ب) مشارکت برون‌زا.

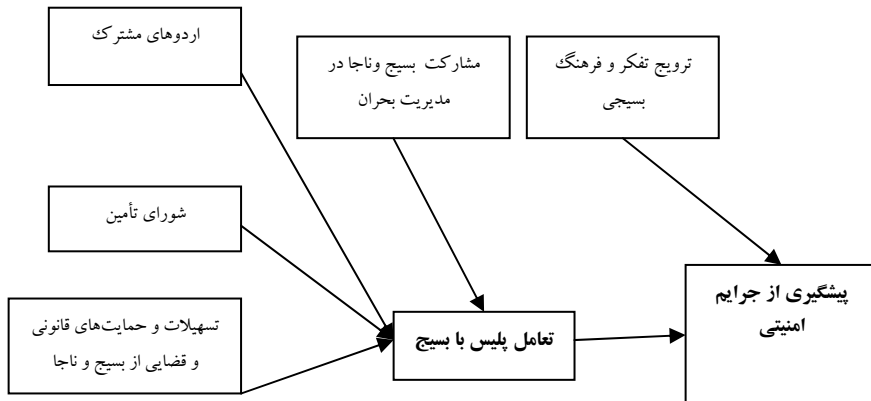
۴- گونه‌های مشارکت بر حسب سطوح اجرایی:

الف) مشارکت روستایی، ب) مشارکت محلی، ج) مشارکت منطقه‌ای، د) مشارکت ملی.

۵- گونه‌های مشارکت بر حسب موضوع و قلمرو اجرایی:

الف) مشارکت اقتصادی، ب) مشارکت سیاسی، ج) مشارکت اجتماعی (محسنی تبریزی، ۱۳۷۵: ۹۳).

از جمله زمینه‌های مشارکت مردم در عرصه عدالت کیفری و سیاست جنایی مرحله پیشگیری از وقوع جرم است. ژرژ پیکا (۱۳۷۰) در خصوص لزوم توجه به جامعه مدنی و مشارکت دادن آن در امر پیشگیری از جرم می‌گوید: «اگر عدالت کیفری هرگز قادر به مهار کردن تبهکاری در شرایط کاملاً رضایت بخشی نبوده باید گفت که انجام این مأموریت بیش از پیش دشوار است. عدم تناسب نظام کیفری با وظایف محوله به آن امری واقعی است، بار مأموریت این نظام بی‌اندازه زیاد است در نتیجه کارایی آن مورد تردید قرار گرفته. بنابراین وجود یک مرحله (نهاد) کمکی در جوار عدالت کیفری ضروری به نظر می‌رسد. در همین جاست که پیشگیری اجتماعی می‌تواند زمینه خوبی بیابد» (ص ۱۱۳).

نمودار ۶: مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش‌های کمی گردآوری داده‌ها، توصیفی-پیمایشی است. قلمرو موضوعی این پژوهش مباحث مرتبط با پیشگیری از جرایم امنیتی در حوزه تعاملی ناجا و بسیج است. قلمرو مکانی این پژوهش، فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی است و محدوده زمانی مطالعه این پژوهش سال ۱۳۹۲ در نظر گرفته شده است. برای نمونه‌گیری، جامعه به دو بخش کارکنان یگان ویژه فرماندهی انتظامی استان و بسیج تقسیم شده است. از ۲۰۰ نفر بسیجی و از ۱۵۰ کارکنان یگان ویژه فرمانده انتظامی طبق جدول رجسی و مورگان^۱ (۱۹۷۰) که معادل با فرمول کوکران با خطای ۰/۰۵ است، اندازه نمونه به ترتیب برابر با ۱۲۸ نفر و ۱۰۷ نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب و مورد ارزیابی قرار گرفتند. به منظور اندازه‌گیری مؤلفه‌های تعامل نیروی انتظامی با بسیج در پیشگیری از جرائم امنیتی پرسشنامه‌ای طراحی شد. پرسش‌نامه طراحی شده از لحاظ صوری و محتوایی توسط کارشناسان حوزه نظم و امنیت و انتظامی و اطلاعاتی از لحاظ روایی مورد تأیید قرار گرفت. همچنین نتایج ضریب آلفای کرونباخ به منظور تعیین پایایی ابزار تحقیق به شرح جدول ۱ می‌باشد:

جدول ۱: نتایج ضریب پایایی متغیرهای تحقیق

ردیف	متغیر	ضریب پایایی
۱	اردوهای مشترک	۰/۷۷۶
۲	ترویج تفکر و فرهنگ بسیجی	۰/۷۱۱
۳	حمایت قانونی و قضایی	۰/۷۳۴
۴	شورای تأمین	۰/۷۲۲
۵	مشارکت	۰/۷۵۵

1- Krejcie, Robert V. , Morgan

یافته‌های تحقیق

جدول ۲: نتایج توصیفی عوامل جمعیت شناختی

درصد	فراوانی			ردیف
۵۴/۵	۱۲۸	بسیج	پاسخگو	۱
۴۵/۵	۱۰۷	پلیس		
۶۳/۰	۱۴۸	<۳۰	سن	۳
۳۲/۳	۷۶	۳۰-۴۰		
۴/۷	۱۱	>۴۰		
۶۰/۹	۱۴۳	فوق دیپلم و پایین تر	تحصیلات	۴
۲۲/۶	۵۳	کارشناسی		
۱۵/۳	۳۶	کارشناسی ارشد		
۱/۳	۳	دکتری	سابقه کار	۵
۶۴/۷	۱۵۲	<۵		
۳۱/۵	۷۴	۶-۱۰		
۳/۸	۹	۱۱-۱۵	درجه پاسخ دهندگان	۶
۵۴/۵	۱۲۸	فاقد درجه		
۰/۴	۱	کارمند		
۱۹/۱	۴۵	درجه دار		
۲۲/۱	۵۲	افسر جزء		
۳/۸	۹	افسر ارشد		

همان گونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می شود بسیجیان مشارکت بیشتری (۵۴/۵ درصد) داشته‌اند. افراد کمتر از ۳۰ سال اکثریت نمونه را پوشش داده‌اند، به طوری که ۶۳ درصد از مشارکت مربوط به این گروه سنی است.

آزمون نرمال بودن مؤلفه‌های الگو: یکی دیگر از تقسیم بندی‌های رایج آمار، تقسیم بندی آن به آمار پارامتریک و آمار ناپارامتریک است. آمار پارامتریک مستلزم پیش فرض‌هایی در مورد جامعه‌ای است که از آن نمونه گیری به عمل آمده است. به عنوان مهم‌ترین پیش فرض در آمار پارامتریک فرض می‌شود که توزیع جامعه نرمال است اما آمار ناپارامتریک مستلزم هیچ‌گونه فرضی در مورد توزیع نیست. فنون آمار پارامتریک به شدت تحت تأثیر مقیاس سنجش متغیرها و توزیع آماری جامعه است. اگر متغیرها از نوع اسمی و ترتیبی باشد حتماً از روش‌های ناپارامتریک استفاده می‌شود. اگر متغیرها از نوع فاصله ای و نسبی باشند در صورتی که فرض شود توزیع

آماره جامعه نرمال یا بهنجار است از روش‌های پارامتریک استفاده می‌شود در غیر این صورت از روش‌های ناپارامتریک استفاده می‌شود. برای بررسی نرمال بودن مؤلفه‌های ابعاد الگو از آزمون کلموگروف اسمیرنوف استفاده شد و در تمامی متغیرها، فرض نرمال برقرار بوده است.

جدول ۳: نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف برای متغیرهای پژوهش

متغیرهای تحقیق	آماره Z	سطح معناداری	نتیجه فرضیه
اردوهای مشترک	۱/۲۰۳	۰/۱۲۶	نرمال است
ترویج تفکر و فرهنگ بسیج	۰/۹۵۴	۰/۳۰۲	نرمال است
حمایت‌های قانونی و قضایی	۰/۷۶۶	۰/۴۳۹	نرمال است
شورای تأمین	۱/۳۴۴	۰/۰۵۳	نرمال است
مشارکت	۰/۸۷۸	۰/۳۹۷	نرمال است

جدول ۴: ضرایب همبستگی پیرسون و شاخص پایایی متغیرهای تحقیق

متغیرهای تحقیق	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	آلفای کرونباخ
اردوهای مشترک	۱					۰/۷۶۶
ترویج تفکر و فرهنگ بسیج	۰/۳۵۵	۱				۰/۷۱۱
حمایت‌های قانونی و قضایی	۰/۶۴۲	۰/۲۸۶	۱			۰/۷۳۴
شورای تأمین	۰/۵۴۱	۰/۲۳۸	۰/۴۵۴	۱		۰/۷۲۲
مشارکت	۰/۶۰۱	۰/۱۹۱	۰/۵۱۶	۰/۴۵۳	۱	۰/۷۵۵

تمامی ضرایب در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار هستند. یک نوع از روابط متغیرها بر مبنای همبستگی (هم‌خوانی)^۱ است. همبستگی رابطه‌ای است میان دو متغیر در یک مدل اما غیر جهت دار^۲ و ماهیت این نوع رابطه به وسیله تحلیل همبستگی^۳ مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. جدول ۳ ضرایب همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه میان متغیرهای پنهان را به صورت دو به دو نشان می‌دهد. روی قطر اصلی این ماتریس عدد یک واقع شده است به این منظور که هر متغیر با خودش همبستگی کامل دارد. تمامی ضرایب همبستگی در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار هستند. (مقدار سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است).

1-Association

2-Nondirectional

3- Co relational Analysis

برای بررسی معناداری این تأثیر یا عدم معناداری تأثیر از نتایج آزمون t در جدول شماره ۵ استفاده می‌کنیم. با توجه به یک طرفه بودن، در صورتی فرضیه معنادار است که مقدار آماره t از $1/96+$ بزرگ‌تر باشد یا اینکه کران بالا و کران پایین فاصله اطمینان محاسبه شده هر دو مقداری مثبت و بزرگ‌تر از صفر باشند آنگاه می‌توان فرضیه تحقیق را در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید کرد در غیر این صورت (اگر آماره t کمتر از $1/96-$ قرار گیرد یا اینکه هر کران پایین فاصله اطمینان منفی باشند) آنگاه نتیجه می‌گیریم فرضیه در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار نمی‌باشد. نتایج حاصله از آزمون t نشان از این دارد که:

- ۱- در سطح اطمینان ۹۵ درصد میزان تعامل پلیس با بسیج در پیشگیری از جرایم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) موثر است.
- ۲- در سطح اطمینان ۹۵ درصد برگزاری اردوهای مشترک پلیس و بسیج در تعامل آن‌ها تأثیر دارد.
- ۳- در سطح اطمینان ۹۵ درصد ترویج تفکر و فرهنگ بسیجی در پیشگیری از جرایم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) تأثیر دارد.
- ۴- در سطح اطمینان ۹۵ درصد مشارکت بسیج و ناجا در تعامل آنها تأثیر دارد.
- ۵- در سطح اطمینان ۹۵ درصد شورای تأمین در تعامل پلیس با بسیج نقش مثبت دارد.
- ۶- در سطح اطمینان ۹۵ درصد تسهیلات و حمایت‌های قانونی و قضایی از مشارکت جوانان، در تعامل پلیس با بسیج نقش مثبت دارد.

جدول ۵: نتایج توصیفی سؤال‌های تحقیق

سؤال‌های تحقیق	اندازه نمونه	میانگین	انحراف استاندارد	خطای تخمین
اردوهای مشترک-تعامل پلیس با بسیج	۲۳۵	۳/۹۰۷	۰/۶۶۸	۰/۰۴۴
ترویج تفکر و فرهنگ بسیج-پیشگیری از جرایم امنیتی	۲۳۵	۳/۹۰۰	۱/۱۲۵	۰/۰۷۳
حمایت‌های قانونی و قضایی-تعامل پلیس با بسیج	۲۳۵	۴/۰۰۹	۰/۶۳۵	۰/۰۴۱
شورای تأمین-تعامل پلیس با بسیج	۲۳۵	۳/۹۵۲	۰/۷۳۷	۰/۰۴۸
مشارکت-تعامل پلیس با بسیج	۲۳۵	۳/۷۱۱	۰/۶۰۷	۰/۰۴۰

جدول ۶: نتایج آزمون t یک نمونه‌ای مربوط به هر متغیر به تفکیک

نتیجه	فاصله اطمینان ۹۵٪		سطح معناداری	آماره t	فرضیه تحقیق
	کران بالا	کران پایین			
تایید	۰/۹۹۳	۰/۸۲۱	۰	۲۰/۸۱۲	اردوهای مشترک ← تعامل پلیس با بسیج
تایید	۱/۰۴۴	۰/۷۵۵	۰	۱۲/۲۵۶	ترویج تفکر و فرهنگ بسیج ← پیشگیری از جرائم امنیتی
تایید	۱/۰۹	۰/۹۲۷	۰	۲۴/۳۶۲	حمایت‌های قانونی و قضایی ← تعامل پلیس با بسیج
تایید	۱/۰۴۶	۰/۸۵۷	۰	۱۹/۸۰۴	شورای تأمین ← تعامل پلیس با بسیج
تایید	۰/۷۸۹	۰/۶۳۳	۰	۱۷/۹۵۳	مشارکت ← تعامل پلیس با بسیج

بحث و نتیجه‌گیری

در بررسی میزان تعامل پلیس با بسیج در پیشگیری از جرایم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) با استفاده از آزمون t یک نمونه‌ای با توجه به یک طرفه بودن فرضیه در صورتی میزان تعامل پلیس با بسیج در پیشگیری از جرایم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) به صورت معناداری مؤثر است که مقدار آماره t از ۱/۹۶+ بزرگ‌تر باشد یا اینکه کران بالا و کران پایین فاصله اطمینان محاسبه شده هر دو مقداری مثبت و بزرگ‌تر از صفر باشند آنگاه می‌توان فرضیه تحقیق را در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید کرد، نتایج حاصله از آزمون t نشان داد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد میزان تعامل پلیس با بسیج در پیشگیری از جرایم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) موثر است. این نتایج با نتایج تحقیق‌های عفیفی راد (۱۳۸۰) و نوری تبار (۱۳۷۴) هم‌خوانی دارد. در بررسی میزان تأثیر برگزاری اردوهای مشترک پلیس و بسیج در تعامل آنها با همدیگر نتایج حاصله از آزمون t نشان از این دارد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد برگزاری اردوهای مشترک پلیس و بسیج در تعامل آنها تأثیر دارد. همچنین در تمامی زیر مقیاس‌های برگزاری‌های اردو نیز نتیجه مشابه به دست آمده است و نشان از این دارد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد سازماندهی و تقسیم کار؛ هماهنگی عملی و کاربردی و بازدید از مراکز انتظامی برای بسیج در تعامل آنها تأثیر مثبت دارد. همچنین در بررسی میزان تأثیر ترویج تفکر و فرهنگ بسیجی در پیشگیری از جرایم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) نتایج حاصله از آزمون t نشان از این دارد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد ترویج تفکر و فرهنگ بسیجی در پیشگیری از جرایم امنیتی

ناآرامی‌های شهری) تأثیر دارد. هم چنین در تمامی زیر مقیاس‌های ترویج تفکر و فرهنگ بسیجی به جز شاخص مشارکت دادن نیروهای بسیج در کنترل ناآرامی‌های شهری نیز نتیجه مشابه به دست آمده است. بنابراین می‌توان گفت که مشارکت دادن نیروهای بسیج در کنترل ناآرامی‌های شهری در پیشگیری از جرائم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) تأثیر ندارد و نیز در بررسی میزان تأثیر حضور پلیس در پایگاه‌های بسیج در تعامل آنها نتایج نشان داد که حضور پلیس در پایگاه‌های بسیج در تعامل آنها تأثیر دارد. همچنین در تمامی زیر مقیاس‌های حضور پلیس در پایگاه‌های بسیج نیز نتیجه مشابه به دست آمده است. همچنین در بررسی میزان تأثیر نقش شورای تأمین در تعامل پلیس با بسیج نتایج نشان از این دارد که شورای تأمین در تعامل پلیس با بسیج نقش مثبت دارد. همچنین در تمامی زیر مقیاس‌های شورای تأمین در تعامل پلیس با بسیج نقش دارد. این نتایج با موارد به دست آمده از تحقیق نوری تبار (۱۳۷۴) همخوانی دارد. نتایج بررسی نقش تسهیلات و حمایت‌های قانونی و قضایی از مشارکت جویان، در تعامل پلیس با بسیج نشان می‌دهد که تسهیلات و حمایت‌های قانونی و قضایی از مشارکت جویان، در تعامل پلیس با بسیج نقش مثبت دارد. همچنین در تمامی زیر مقیاس‌های تسهیلات و حمایت‌های قانونی و قضایی از مشارکت جویان نیز نتیجه مشابه به دست آمده است. در کل پیشگیری از جرم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) و اغتشاش از شاخص‌ترین و بارزترین وظایف پلیس است و این امر منحصراً وظیفه پلیس نیست، زیرا در هر جامعه، دستگاه‌ها، نهادها و سازمان‌های گوناگونی فعالیت دارند که هر یک با کارکردهای مثبت و منفی خود، در تعامل با یکدیگر در پیشگیری از جرایم امنیتی نقشی بسزا دارند.

پیشنهادها

- با توجه به نتایج تحقیق، برگزاری اردوهای مشترک، سازماندهی و تقسیم کار؛ هماهنگی عملی و کاربردی و بازدید از مراکز انتظامی برای بسیج، ترویج تفکر و فرهنگ بسیجی، حضور پلیس در پایگاه‌های بسیج نقش مثبتی در تعامل بسیج و نیروی انتظامی دارد، بنابراین پیشنهاد می‌گردد روی موارد مذکور با توجه به شرایط فرهنگی و سیاسی منطقه به صورت علمی و عملی کار شده و نتایج آن در نیروهای

مورد اشاره تأکید و تعمیم یابد.

- نظر به اینکه مشارکت دادن نیروهای بسیج در کنترل ناآرامی‌های شهری نه تنها و پیشگیری از جرایم امنیتی تأثیر دارد. در نتیجه پیشنهاد می‌شود در موارد کنترل میدانی ناآرامی‌ها از نیروهای بسیجی، با هماهنگی فرماندهان صحنه عملیات استفاده شود که با توجه به دیدگاه تعاملی، اثربخشی فعالیت افزایش یابد.

- با توجه به اثبات مؤثر تعامل پلیس با بسیج در پیشگیری از جرایم امنیتی (ناآرامی‌های شهری) پیشنهاد می‌شود تمرکز بر تعامل سازمان‌های پلیس و بسیج برای پیشگیری از جرایم امنیتی افزایش یابد.

- نبود یک سیاست هماهنگ و جامع در زمینه پیشگیری از جرم، فعالیت‌های متعدد و پراکنده و بی هدف و نبود همکاری میان دستگاه‌های مسئول در امر پیشگیری از جرم می‌تواند خود به عنوان یکی از عوامل ایجاد ناامنی مطرح شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود در این زمینه با واحد تحقیقاتی بسیج یک تحقیق مشترک صورت پذیرد.

منابع

- آریانیورکاشانی، عباس. و آریانیورکاشانی، منوچهر. (۱۳۷۷). فرهنگ فشرده انگلیسی - فارسی، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- اسماعیلی، محسن. (۱۳۸۹)، امنیت و جرایم علیه آن از دیدگاه فقه و حقوق، پایگاه اطلاع رسانی شخصی دکتر محسن اسماعیلی.
- ای بیکر، توماس. م (۱۳۸۷) توانمندسازی و نوآوری مدیران، اصول و رفتار سنجیده. ترجمه حسین ملا نظر، تهران: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، بازرسی کل، دفتر تحقیقات کاربردی.
- بختیاری، حسن، (۱۳۸۲) آشنایی با بسیج سطح ۱، نیروهای مقاومت بسیج، معاونت آموزش
- بیات، بهرام و شرافتی پور، جعفر، عبدی، نرگس (۱۳۸۷) پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماعی محور، تهران: معاونت آموزش ناجا.
- بیرو، آلن (بی تا) فرهنگ علوم اجتماعی، چاپ دوم، ترجمه باقر ساروخانی (۱۳۷۰).

تهران: موسسه کیهان.

- پیکه، ژرژ (۱۳۷۰)؛ **جرم‌شناسی**؛ ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.

- جزینی، علیرضا. (۱۳۹۲)، **سازمان ووظائف یگانهای انتظامی**، ناشر: معاونت تربیت و آموزش نیروی انتظامی- اداره کل منابع و متون درسی.

- جزینی، علیرضا. (۱۳۹۲)، **مدیریت ستادی پیشگیری انتظامی از جرم**، ناشر: معاونت تربیت و آموزش نیروی انتظامی- اداره کل منابع و متون درسی.

- حامد مقدم، احمد. (۱۳۷۰). **مشارکت و توسعه روستایی**. مجموعه مقالات سمینار جامعه شناسی توسعه (جلد دوم). تهران: سمت

- حدیث ولایت (۱۳۹۰)، **بیانات و مکتوبات مقام معظم رهبری**، تهران: مرکز نشر آثار مقام معظم رهبری.

- دعاگویان، داوود (۱۳۸۴)، **ساختار جامع تعامل پلیس و مردم**، تهران: مرکز تحقیقات و پژوهش‌های ناجا.

- رجبی پور، محمود (۱۳۸۳) **درآمدی بر پیشگیری از جرم**، فصلنامه دانش انتظامی، سال ششم، شماره دوم،

- رسولی، محمد. (۱۳۹۰)، **جرایم امنیتی در نظام حقوقی ایران**: www.yjc.ir

- سعیدی، محمدرضا (۱۳۸۲)؛ **درآمدی بر مشارکت مردمی و سازمان‌های غیردولتی**؛ چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.

- عباسی، شهرام (۱۳۸۴)، **بررسی علل ناآرامی‌های شهرستان مهاباد**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشکده فرماندهی و ستاد دانشگاه علوم انتظامی امین.

- عقیفی راد، جواد (۱۳۸۰)، **بررسی برخی از عوامل سیاسی اجتماعی مؤثر بر شورشگری و ضد شورشگری و نقش نیروهای نظامی و انتظامی در کردستان**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده فرماندهی و ستاد دانشگاه علوم انتظامی امین، دافوس ناجا.

- فیروزآبادی، سیدحسن، (۱۳۸۶)، **شرح عشق**، روزنامه رسالت، شماره ۶۲۹۸ به تاریخ ۸۶/۸/۳۰، صفحه ۱۶.

- قراملکی، فرامرز، (۱۳۸۶) مبانی الگوی اخلاق حرفه ای در نهج البلاغه، تهران: ناشر رسا.
- گودرزی، آیت، دعاگویان، داود (۱۳۸۵) مبانی نظری ساختار تعامل پلیس و مردم، فصلنامه دانش انتظامی، سال هشتم، شماره دوم: ۵۱-۳۲. دانشگاه علوم انتظامی امین.
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۷۵). بیگانگی؛ مانعی برای مشارکت و توسعه ملی، نامه پژوهش سال اول، پیش شماره اول: ۹۰-۱۰۹.
- معین، محمد (۱۳۷۷). فرهنگ فارسی. تهران: انتشارات امیرکبیر.
- نجفی، ابراندآبادی، علی حسین (۱۳۸۳) مباحثی در علوم جنایی، تقریرات درس جرم شناسی مقاطع دکتری و کارشناسی ارشد، مجموعه دوجلدی به کوشش شهرام ابراهیمی: talar.dadparvar.ir.
- نوری تبار، حسین (۱۳۷۴)، بررسی تداوم بحران کردستان از دیدگاه ژئوپلتیکی، و نقش بسیج در جلوگیری از تداوم بحران و شورش، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده فرماندهی و ستاد دانشگاه علوم انتظامی امین.
- Grinc, R. M. (1994). Angles in Marble: Problems in Stimulating Community Involvement in Community.
- Krejcie, Robert V. , Morgan, Daryle W. (1970) , “Determining Sample Size for Research Activities”, Educational and Psychological Measurement.
- Skogan, W. G. (1990). Disorder and Decline: Crime and the Spiral of Decay in American Cities. New York: The Free Press.